

Työelämän näkökulma. Lapset ja perheetkö aina joustavat?

Anna Rönkä

Kasvatustieteen laitos

Alustus Varhaiskasvatus käännekohtassa
seminaarissa 30.9.2016

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Työtä ja perhe-elämää 24/7

Työtahti on kova ja töitä ei ehdi tehdä töissä ollessa, on tehtävä lasten nukkumaanmenon jälkeen ja viikonloppuisin. Työn nopea tempo ja työmäärä vaikuttavat stressaantumiseen aika ajoin ja vaikuttaa omaan jaksamiseen. Sitten kun niitä tekee myöhään iltaisin, ei ehdi palautua, unimäärä jää vähäiseksi jne. Tulee helposti kierre.

Työtä ja perhe-elämää 24/7

Koska mies tekee 3-vuorotyötä, olemme paljon eriaikaa kotona ja koska tukiverkkoa ei juuri ole, on lasten hoitaminen hankalaa. Vaikka pienin menisi tarhaan ovat tokaluokkalainen ja eskarilainen liian pieniä olemaan yksin kotona. Vapaita viikonloppuja ei ole juuri koskaan yhtä aikaa

Työtä ja perhe-elämää 24/7

Epäsäännöllinen vuorotyö rikkoo päivärutiineita ja tuo rikkonaisuutta lapsen arkeen. Lapsi joutuu viettämään hoidossa normaalia pidempiä aikoja yhteen menoon (jos minulla ensin myöhäinen ilta, sitten aikainen aamu, lapsi on myös yön yli hoidossa). Tämä vaivaa mieltäni, koska olen yksinhuoltajana.

Esityksen runko

- 24/7-yhteiskunta, lapsiperheet ja lasten hyvinvointi
- Vuorohoito tasapainottamassa ja tukemassa lapsia ja perheitä: kulmakivet ja aukkokohdat
- Perheystävällinen 24/7-talous ja työpaikka?
- Kohti yli sektorirajojen välistä vuoropuhelua

OHOI-hanke

**Lasten, vanhempien ja
vuorohoidon työntekijöiden
näkökulmat epätyypilliseen
työaikaan ja vuorohoitoon
2011-2015**

**Työntekijänä ja esimiehenä
24/7 –yhteiskunnassa:
(itsensä) johtamisen
ratkaisumallit
2013-2014**

**Vuorohoidon työntekijöiden
osaamisen ja työhyvinvoinnin
sekä vuorohoidon
palvelujärjestelmän
parantaminen
2015-2016**

Kansainvälisessä kirjallisuudessa käsitteet flexible childcare (De Schipper et al. 2003; Singler, 2011), non-standard hours childcare (Halfon & Friendly, 2015, Jordan, 2008), childcare services at atypical times (Statham & Mooney, 2003), daycare with extended hours (Amne et al., 2008); tutkimusta vain vähän

24h-talous, 24/7 yhteiskunta; flexible economy...

Faktoja:

- Ei radikaalisti yleistynyt, vaihtelee maittain, aloittain ja sosioekonomisen aseman mukaan
- Suomessa epätyypillistä työaikaa tekee n. joka kolmas (Lehto & Sutela, 2008)
- Kauppojen ja palvelujen aukioloaikojen vapauttaminen ja työaikojen säätelyn purkaminen →?

Lapsiperhe-elämä 24/7: tyypillisiä piirteitä

- Eritahdista- eri palvelujen, tahojen ja perheenjäsenten kesken
- Muuttuvaa ja vaihtelevaa, usein ennakoimatonta
- Eri luonteista eri aloilla: esim. kolmivuorotyö vs kaupan alan vaihtelevat työajat, asiantuntijatyö, keikkatyö...
- Itse valittua tai esimerkiksi alaan kuuluvaa
- Epätyypillisyyden aste perheissä vaihtelee
- Yksinhuoltajaperheiden erityishaasteet

Lapsiperhe-elämä 24/7: tyypillisiä piirteitä

- Koetut vaikutukset sekä myönteisiä että kielteisiä; huom. maakohtaisia eroja
- Suomessa epätyypillisen työajan yhdistäminen perhe-elämään keskimäärin vaikeampaa kuin päivätyön yhdistäminen: aikataulut ja rutiinit
- Ennakoimattomat muutokset ja ylipitkäksi venyvät työ- ja hoitopäivät: vanhemmuuden stressi ja lasten hyvinvoinnin kuormittuminen

Lasten hoito ja hyvinvointi

- **Kouluikäiset lapset:** Suomessa ei mitään julkista järjestelmää tarjota ilta- ja viikonloppuhoitoa
- **Päivähoitoikäiset:** Vuorohoitoa tarjolla vain sitä välttämättä tarvitseville
 - Yksilölliset hoitorytmit, eritahtisuus kavereiden kanssa, vaihtuvat aikuiset, moninaiset perhesuhteet; kodinomaisuus, yksilöllinen huomiointi
 - Osallistuminen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen ei kaikilla toteudu

Vuorohoito: suomalainen innovaatio

- Ainoastaan Suomessa lakiperustaista ja julkista; pitkät juuret, rakennettu suomalaiseen järjestelmään sopivaksi
- Työelämän ja palvelujen muutokset ”valuvat” vuorohoitoon Lainsäädäntöä ja valtakunnallista ohjausta kaivataan (myös kv-selvityksissä nostettu esille); vk-laissa vuorohoitoa ja päivähoitoa koskevat samat säädökset

KULMAKIVET

- Arjen vaihtelevuutta pehmentävä kasvatuskumppanuus
 - Työ ja hoitoaikojen neuvottelu ytimessä
- Lasten pysyvyyden ja kuuluvuuden tunteen tukeminen
- Laadukkaasti toteutettu joustava pedagogiikka

Tavoitteena lapsen hyvinvoinnin turvaaminen

PERHE JA LAPSI

Moninaiset ja muuttuvat työ-,
perhe- ja
asumis-
järjestelyt
Joka perheellä
oma rytmi ja
lapsella
vireystila

Tavoitteellisen
ja
pedagogiikan
ja toiminnan
tarjoaminen
tasapuolisesti
vaihtelevassa
lapsiryhmässä
Lapsiin
tutustuminen
ja tukeminen
Perheiden
kohtaaminen

TYÖNTEKIJÄ

Eri rytmeissä
toimivat
työntekijät
Monipuolinen
työnkuva,
paljon vastuuta,
vaatimus
joustavuuteen

Lainsäädäntö
Muuttuva
työelämä,
moninaiset
työajat

Lainsäädäntö
Kustannus-
tavoitteet

Perheystävällinen 24/7-työpaikka?

- Esimiehen rooli keskeinen: työvuorosuunnittelu, lasten hoitotarpeiden/perhetilanteiden huomioiminen; moninaisuuden hyödyntäminen. Systemaattinen keskustelu esimiehen ja alaisen välillä (kehityskeskustelu)?
- Työaikojen ennakoitavuus, pituus ja rytmitys, valinnan mahdollisuus (päivätyö?)
- Työyhteisön solidaarisuus, tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus; pelisäännöt, valmius muutoksista selviytymiseen

Avoimia kysymyksiä

- Lapsi kouluikään: kuka hoitaa?
- Onko pienen lapsen (yksinhuoltaja) vanhemman otettava vastaan ilta/viikonloppu/yötyö (menettämättä etuuksia)
- Kuuluuko lapselle (taata) vapaapäivät ja lomat?
- Voidaanko lasten hoitoaíkojen pituudelle asettaa mitään rajaa?

Kohti sektorirajat ylittävää vuoropuhelua

- ▣ Palvelurakenne – työ- ja perhepolitiikka, palvelutkokonaisuutena; aukkokohtien tunnistaminen; lainsäädäntö; työvoimatoimiston käytänteet. Kolmas sektori. Lastensuojelu. Vahvat yhteisöt.
- ▣ Julkinen keskustelu, lapsiperheiden huomioonottaminen taloutta ja elinkeinoelämää koskevissa päätöksissä
- ▣ Mistä perheille tukea vaativissa erityistilanteissa
- ▣ Mistä ohjausta 24/7-perheille?

POLITIIKKA, PALVELURAKENNE JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Työaikalainsäädäntö, työ- ja perhepolitiikka

24h-talouden säätely

Päivähoitolaki

TYÖELÄMÄ

Työaikojen
ennakoitavuus ja
joustava rytmitys

Mahdollisuus
vaikuttaa

työaikamuotoon

Mahdollisuus työajan
lyhentämiseen

Tulotaso

Lapsiperheet 24/7
taloudessa

PÄIVÄHOITO/VARHAIS- KASVATUS

Varhaiskasvatuksen
saatavuus ja laatu
Koululaisten iltahoito

Kasvatusyhteistyö

Pysyvyyttä ja

säännöllisyyttä tukevat
käytänteet

PERHE-ELÄMÄ

Vanhemmuuden vastuiden jakaminen, perhe- ja
urasuunnittelu

Pysyvyyden ja säännöllisyyden rakentaminen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Julkaisuja tutkimusprojektista

- Kekkonen, M., Rönkä, A., Laakso, M.-L., Tammelin, M., & Malinen, K. (2014). Lapsiperheet 24/7-taloudessa Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (Toim.), Lapsiperheiden hyvinvointi 2013. Helsinki, Finland: THL.
- Metsäpelto, R-L., Rönkä, A., & Laakso, M-L. (2014). Koululaisten hoitojärjestelyt ja hyvinvointi 24/7 –taloudessa. Yhteiskuntapolitiikka 80, 5-18.
- Murtorinne - Lahtinen, M., Moilanen, S, Tammelin, M., Rönkä, A. & Laakso, M-L. (In press). "Mothers' non-standard working schedules and family time: enhancing regularity and togetherness". International Journal of Sociology and Social Policy
- Rönkä, A., Laakso, M-L, Tammelin, M, Metsäpelto, R-L, Sevón, E., Turja, L., & Poikonen, P-L (2014). Aikuisten työ rytmittää lasten arjen. Hyvinvointikatsaus 1, 36-43.
- Rönkä, A., Sevón, E., Räikkönen, E., & Hintikka, T. (2016) You have a Message from Illi! The Mobile Diary in Researching Children's Daily Experiences. Child Indicators Research DOI: 10.1007/s12187-016-9386-y
- Salonen, E., Laakso, M-M, & Sevón, E. (2016): Young children in day and night care: negotiating and constructing belonging during daily arrivals, Early Child Development and Care, DOI: 10.1080/03004430.2016.1146717
- Tammelin, M., Malinen, K., Rönkä, A., & Verhoef, M. (2015) Work schedules and work-family conflict among dual earners in Finland, the Netherlands, and the United Kingdom. Journal of Family Issues 5, doi: 10.1177/0192513X15585810
- Verhoef, M., Tammelin, M., May, V., Rönkä, A. & Roeters, A. (2015). Child care and parental work schedules: A comparison between Finnish, British and Dutch parents. Community, work and family (online) DOI:10.1080/13668803.2015.1024609

Kansainvälisiä tutkimuksia vuorohoidosta

- Anme, T et al. (2010). Effectiveness of Japan's extended/night childcare: A five-year follow up. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 2 (2), 5573-5580.
- de Schipper, J. C., Tavecchio, L. W. C. , van IJzendoorn, M. H., & Linting, M. (2003). The relation of flexible child care to quality of center day care and children's socio-emotional functioning: A survey and observational study. *Infant Behavior & Development*, 26, 300–325.
- Halfon, S & Friendly, M. (2015). Work around the clock. A snapshot of non-standard hours child care in Canada. Childcare Resource and Research Unit Publication. Occasional paper 29.
- Jordan, D. (2008). The ecology of infant and toddler care during nonstandard hours in licenced childcare centers. Doctoral dissertation. Michigan State University
- Rutter, J. & Evans, B. (2012). Childcare for parents with atypical work patterns: The need for flexibility. Informal childcare research paper three. London, UK: Family and Childcare Trust. Singler, R. (2011). *Open All Hours: Flexible childcare in the 24/7 era*. London: Daycare Trust.
- Statham, J., & Mooney, A. (2003). Around the clock: Childcare services at atypical times. Bristol: Policy Press

